

KORTE ONTMOETING

Gerrit van Heerde

Een wolf stak zijn kop op en hilde. Het was de schreeuw naar voedsel, die James zo goed kende. Die hij hoorde, ieder jaar weer, als de sneeuw knerpte onder de voeten, als de kou tintelde door de vingers. Het gehuil klonk van ver, ergens van de eindeloze vlakte, waarheen het leven van wolf en rendier zich verplaatste, zodra het bos geen voedsel meer gaf. Het was tevens de aankondiging van de komende winter en in gedachten zag James de wolf staan met gerekte hals, het grijze vel slobberig over de opgetrokken buik, als een te wijde mantel. Straks zou, verder weg, de roep beantwoord worden, en nog later zou een troep uitgehongerde dieren voortjachten over de harde sneeuw, hijgend, grauwend, rusteloos zoekend naar buit, met de pijn van de honger in de bloedrode ogen.

De man wierp zijn bijl over de schouder, keek om zich heen naar de gekapte bomen en liep het bospad af in de richting van zijn blokhut. Op dat ogenblik bekreep hem het gevoel van eenzaamheid, dat ieder jaar terugkwam, als het getij wisselde. Dan voelde hij de beklemming van de bossen en — als hij zich met zijn geweer naar de vlakte begaf — de verlatenheid onder de strakke winterhemel.

Hij wist, dat de komende dagen het verlangen naar de wereld van de mensen hem onrustig zou maken, terwijl hij er toch niet toe zou komen, zijn bijl in de blokhut achter te laten, om in de stad te gaan wonen. Het kwam zeker, doordat hij al zoveel jaren weg was uit een maatschappij, omdat hij een eenzellig man was geworden, hard als de natuur, waarin hij leefde, sterk als de wolf, die hilde boven de bevroren sneeuw. Overgebleven was alleen de herinnering aan vroeger, toen hij nog een thuis had, toen moeder over zijn hoofd streek en „James” zei, zoals alleen zij dat zeggen kon.

Dat was dertig, veertig jaar geleden.

Nu al twintig jaar werkte hij in de bossen. De ene boom na de andere was gevallen onder zijn bijl. Hij bedacht, dat het uitgestrekte woud er niet kleiner door geworden was, dat al zijn werk zo nutteloos leek.

In de kast lag het geld, dat hij kreeg voor het vellen van de bomen. Daarvan kocht hij twee maal per jaar het voedsel voor de komende maanden. Het waren de enige keren, dat hij in de stad kwam, onder de mensen. Hij verbeeldde zich, dat die hem vreemd aankeken, als hij door de straten ging, dat ze hem nawezen en fluisterden: „Is dat niet die zonderling, die houtkapper uit het bos?”

„Ik ben mensenschuw geworden,” zei hij tegen zichzelf, hardop, zoals hij gewoon was, zijn gesprekken met zichzelf te voeren; „ik pas niet meer in de jachtige wereld, waar de mensen alleen maar leven, om geld te verdienen.”

Soms, als hij bij de kast stond en keek naar zijn geld, begon hij het gesprek:

„De stapel wordt groter. Nog twintig jaar en ik ben een rijk man.”

„Als je dood bent heb je niets aan het geld.”

„Als ik dood ben zal misschien iemand zeggen: Die . . . die . . . hoe heet hij ook weer . . . die zie je nooit meer in de stad.”

„Ze zullen wel komen kijken in je hut.”

„Ze zullen mijn geld vinden.”

„Ze zullen blij zijn en het geld verdelen en zeggen: Gezegend die oude houtkapper, maar we dachten, dat hij nog meer geld had.”

„Vóór ik sterf zal ik mijn geld in het bos verstoppen, zó, dat niemand het vindt. Het zal er liggen en wegrotten. Niets zal meer herinneren aan mijn werk. Op een dag zal ook mijn hut in elkaar zakken.”

James lachte en keek naar de steel van zijn bijl. Hij zei: „Jou zullen ze vinden en meenemen en zeggen: Er is geen man en geen geld en zelfs geen hut. Alleen een bijl.”

Toen hij de blokhut zag schemeren tussen het geboomte, begon Sappel, de zieke hond, te blaffen. Het dier kroop uit zijn mand en bleef bij de deur staan, de oren gespitst, in afwachting de kop gedraaid. De deur ging open. De hond richtte zich op, legde zijn voorpoten tegen de borst van de man en begon diens gezicht te likken.

Nadat James zijn bijl in de hoek had gezet, keek hij als toevallig in de kleine spiegel, opzij van de deur. De spiegel was gebarsten en het weer zat er in.

„Je wordt er niet mooier op. Je haar is grijs en je gezicht gerimpeld.”

„Je hebt iets van de oude wolf, die over de vlakke rent. Even grauw en grimmig.”

„Ik ben ook even eenzaam. Maar ik huil niet van verlangen naar gezelschap.”

Daarop pookte hij met een stok in het bijna gedoofde vuur en gooide nieuw hout op de stervende vlammen, tot de warmte behaaglijk door zijn lichaam trok.

Nu lag Sappel bij het vuur, de poten gestrekt.

„Ben je wat beter?” informeerde James.

„Ik geloof, dat je wat beter bent.”

De snuit van de hond was even grijs als de baard van de man. Toen hij het dier over de kop streelde, sloeg het zijns taart tegen de vloer, hief de kop en snuffelde de bosgeur van James' broek.

Voor het eerst sinds twee dagen at de hond wat en het vrolijkte zijn baas wat op. Zolang hij Sappel nog had had hij geen behoefte aan mensen.

James bleef bij het vuur zitten, terwijl buiten het donker om de hut trok. Er was geen geluid dan het ruisen van de wind door de bomen. Zelfs de wolven huilden niet meer.

Hij at het brood, dat hij gisteren gebakken had en hij dacht weer aan het leven in de stad, dat hem trok en afstootte. Hij was immers een zonderling en een eenzame! Wie bemoeit zich met een kluizenaar in een blokhut?!

Na een week werd dat gevoel van verlatenheid minder. James kon weer lachen om die idioten in de stad, met hun opgedirkte kleren, met de glimlach van het egoïsme om de mond. Om de mensen, die in hun verwatenheid geloofden, dat de wereld alleen om hen nog bleef draaien.

Tegen Sappel zei hij:

„Er is geen beter plekje op de aarde, dan hier.”

„Is er geen beter plekje?”

„Je hebt geen last van de mensen en je hindert niemand.”

„Nee, je hindert niemand. Maar is dit het doel van het leven: Zorgen, dat je niet omkomt van de honger, bomen hakken en geld verdienen en sterven?”

Over deze vraag, die hij zichzelf gesteld had, bleef hij denken, terwijl hij de bijl zwaaide, de slagen dreunden door de lucht, en Sappel, op zijn buik liggend, de spanen nakeek, die als vonken van een vuur in het rond sprongen.

Toen de dagen korter werden, de avonden eenzaam, sneed James kleine beeldjes uit het hout. Op de tweede plank van zijn kast stonden ze op een rij; stom en met dode ogen keken ze naar het vuur.

Daar stond de wolf, hoog op zijn poten, de kop gerekt naar de hemel; het paard, de gekromde nek naar de rug gebogen, het hert met de ranke poten, klaar voor de sprong. Nu sneed hij een kleine vos, in de volle ren van zijn vlucht, met de tong uit de wijd-open bek.

Het werk kortte de avonden; tot hij Sappel uitliet. Daarna klonk zijn scherp gefluit door de stilte en blafte de hond, één, twee maal, vóórdat hij terug kwam rennen naar het arme vuur.

Op een dag — James was nauwelijks thuis en het was nog niet helemaal donker — keerde Sappel grommend de kop naar de deur. Zijn oren bewogen zenuwachtig, er liep een rilling over zijn huid, alsof hij het koud had.

Toen er buiten voetstappen kraakten op het smalle pad, sprong de hond op. Zijn woedend gebas klonk door de kleine ruimte.

„Stil!” gebood James. Hij duwde de hond weg van de deur, naar zijn mand, waar hij bleef grommen en naar de deur kijken.

De stappen kwamen dichterbij.

De houthakker trok de deur open.

In het schemerdonker zag hij een man en een vrouw.

Niet begrijpend keek hij hen aan en bedacht, dat dit nog nooit gebeurd was, dat een man en een vrouw naar zijn hut kwamen. Het enige wezen, dat ooit bij hem binnen was gestapt was een houtkoper, die zijn bomen kwam weghalen. De man begon te praten, zacht, als wilde hij zich verontschuldigen:

„We hebben mankement aan de wagen. Die staat bij een boer, verderop. We wilden door het bos naar de stad, toen het donker werd. Nu halen we het niet meer. We wisten, dat hier ergens je hut stond. Mogen we vannacht hier blijven?”

Wijd deed James de deur open.

„Natuurlijk,” zei hij, „waarom zou u hier niet kunnen blijven. Er is genoeg stro en het vuur blijft aan.”

Daarbij keek hij naar de vrouw. Het was een oude vrouw. Of oud? Zeker ook al vijftig, net als hij. Toen ze dichterbij kwam en de gloed van het vuur over haar gezicht viel, taxeerde hij haar ouder, zeker zestig. Hij schoof de bank bij. Groot stond hun schaduw tegen de hutwand, toen ze gingen zitten. Zelf leunde hij in de hoek op de grond, met opgetrokken knieën; zijn hand streelde Sappels rug.

De hond was nu tot bedaren gekomen, maar bleef naar de beide vreemdelingen kijken. Maar meteen stond James weer op. Hij stookte het vuur op, hing de waterketel aan de ketting en haalde koffie uit de kast. Hij voelde, hoe de vrouw hem nakeek en toen hij terugkeerde naar zijn plaats, bleef ze kijken naar de wolf en het paard en het hert. Ze had nog steeds niets gezegd.

James luisterde naar het verhaal van de man. Het interesseerde hem niet erg. De wagenas was gebroken, vertelde de ander met veel omhaal van woorden, alsof het James iets schelen kon. Hij had het gevoel, dat de man erg met zijn eigen lot was begaan; er scheen niets belangrijker op de wereld dan een gebroken wagenas en hij dacht: Ik heb het altijd wel geweten, de mensen in de stad denken alleen aan zichzelf, aan hun genoegens en aan hun tegenspoed. Ze zijn allemaal gelijk. Tot de man zweeg en de plotselinge stilte in de hut hing. Toen begon zij te praten.

Ze zei: „Wat geeft het, dat die as gebroken is? Morgen laat je hem maken. Je doet net, of het een ramp is.”

„Is het niet erg,” zei hij, „dat we morgen dat hele eind terug moeten. En wie maakt die as? De boer misschien? Of jij? Kun jij het?”

Ze lachte luid, alsof hij iets geestigs had gezegd.

„Als ik het kon, zou ik het maken,” zei ze toen, maar er zijn veel erger dingen in de wereld dan een kapotte wagen.”

Ongemerkt knikte James, alsof hij zijn instemming wilde betuigen.

Hij zag, hoe ze opnieuw rondkeek, nieuwsgierig; en weer bleef ze kijken naar de open kast.

Ze zei: „Je hebt daar een wolf staan. Zou ik die mogen zien?”

Dadelijk stond hij op. Hij pakte de kleine dierfiguren, ook de half afgewerkte vos en legde ze in haar handen.

„Met deze ben ik bezig.”

Ze gaf geen antwoord. Ze keek. Ze nam de dieren in haar handen, één voor één en bleef toen voor zich uitkijken, terwijl haar vingers de ruige vos streelden.

Als ze nu maar niet zou zeggen: „Het is wel aardig” of „het lijkt wel.”

Dan zou het zijn, of er iets moois brak. Dan zou al de sympathie, die hij plotseling voor haar voelde, verdwijnen. Hij zou de dieren uit haar handen rukken, ze in de kast zetten en de deur hard dichtslaan. Toen ze bleef zitten kijken, alsof ze iets heel kostbaars in de handen had, groeide zijn waardering voor haar en hij dacht: Ze is niet als de man. Ze is ook niet als anderen, egoïstisch, vol zelfingenomenheid.

Ze gaf de houten dieren terug, zonder er iets over te zeggen. Daarna vroeg ze naar zijn werk en ze beklagde hem niet om zijn eenzaamheid. Ze zei alleen: „Het lijkt me een genot, elke dag weer in de wildheid van de wereld te mogen werken en geen mensen om je heen te hebben, die je bekritisieren en die kijken, hoe je er uitziet en die altijd vol zitten met plannen, hoe ze meer geld kunnen verdienen.

De man keek haar aan, de lippen stijf op elkaar gedrukt. James had het gevoel, dat hij zo op zou springen en zeggen: „Praat toch niet zo zot. Wat is er aan, je af te sluiten van de wereld in een kleine hut; is het zo plezierig, alleen met jezelf te kunnen praten en met een hond?! Je doet, of je het slecht hebt thuis en of alle mensen egoïsten zijn.” Maar hij zei niets, leunde verveeld achterover tegen de bankleuning. Alsof ze de gedachte van haar man kon raden, zei ze opeens: „Je moet niet denken, dat wij het thuis slecht hebben! Het leven in onze stad is goed en we hebben een mooi huis. Maar soms, soms verlang je naar de stilte, naar de eenzaamheid van het bos. Naar een dag, waarin je niet hoeft te praten, waarin je alleen je zelf kunt zijn, met je eigen gedachten. . . .

„Ik weet wel, dat ze me in de stad een zonderling noemen,” bekende James opeens.

„Natuurlijk denken ze dat. En je bent het ook. Want wie sluit zich de jaren door op in een blokhut?! Het erge is alleen, dat de mensen je niet kunnen begrijpen. Of . . . misschien zijn ze jaloers op je. Met al je geld kun je je soms zo eenzaam voelen. Ik heb wel eens gedacht, dat je dan alleen rijk bent, als je tevreden bent met het lot, dat God voor je weggelegd heeft.”

„Ik ben ook niet altijd tevreden,” zei James zacht. Hij begreep niet, hoe hij het ineens kon zeggen, iets van zijn armoede bloot kon leggen voor een vrouw, die hij nauwelijks kende. Maar hij ging verder. „Er zijn tijden, dat ik verlang naar mensen, naar het leven in de stad . . . het duurt enkele dagen, dan ben ik weer gelukkig in mijn blokhut”. „Je zou eens bij ons moeten komen,” zei ze spontaan, „zo maar eens een dag, of langer.”

Hij glimlachte. Natuurlijk zou hij dat nooit doen. Maar het deed hem goed haar woorden te horen en hij moest plotseling aan zijn moeder denken. Die zou hetzelfde gevraagd hebben.

De man stond op.

„De dag is erg vermoeiend geweest voor mijn vrouw,” begon hij, „als u het niet erg vindt . . .”

James begreep hem. Hij haalde stro van achter de hut en spreidde het op de grond. Hij legde er dekens naast.

„En jij dan?” protesteerde ze.

„Ik slaap in het houtschuurtje hier achter.”

„Dat hoeft toch niet! Wij”

Maar met een enkel gebaar van zijn hand sneed hij haar woorden af.

„Kom Sappel . . . En ik wens u wel te rusten.”

De volgende morgen hoorde James, hoe de vrouw het vuur oppoekte en water uit de kruik in de ketel goot.

Hij stond op, nam meteen het werk van haar over.

Toen ze weggingen bedankte de man voor de gastvrijheid. Daarbij dacht hij aan de wagen, die stuk was. Hij begon weer over de gebroken as, maar zij pakte een potlood uit zijn jaszak, vroeg papier en schreef er een adres op.

„Als je ooit in de stad komt, hier is ons adres. Je weet, dat je welkom bent.”

Hij stak het in zijn zak. Het papier had voor hem geen waarde, want hij wist, dat hij toch nooit naar haar toe zou gaan.
Daarna liet hij hen uit. Bij de deur zei ze plotseling:
„Die beeldjes, zijn die te koop?”
„Nee.”
„Dat dacht ik wel.”
Ze liepen het pad af.
Ze keek niet om.
Hij sloot de deur en wachtte, tot hij zeker wist, dat ze hem niet meer zou zien.
Toen greep hij de bijl en liep met Sappel achter zich de andere kant op, waar het werk wachtte. Het was als gisteren en eergisteren.
Er was geen verandering gekomen in zijn levenswijze.
Alleen bleef de herinnering.

Het liep tegen Kerstmis, toen James besloot, zijn voorraad levensmiddelen aan te vullen. Hij floot Sappel en sloot de deur achter zich.
Toen hij de sleutel in de zak stak, ritselde het papier, waarop het adres van de vrouw stond.
Natuurlijk wist hij, dat het er was; hij wist ook, dat hij het nooit zou gebruiken. Toch had hij het niet weg willen gooien en nu bleef hij even staan en keek naar de kleine letters.
„Denk maar niet, dat ik je op zal zoeken,” zei hij. Maar hij liep langzamer dan hij gewoon was en toen hij plotseling bleef staan, keek Sappel hem verwonderd aan.
James keerde terug naar de hut. Uit de kast nam hij de kleine poolvos, legde haar in zijn handen, bekeek de tong en was tevreden over de vaart, die er lag in de gestrekte poten.
„Hij is mooier dan de andere,” zei hij, „hij is de mooiste.”
Toen stak hij het voorwerp in zijn zak.
De weg was lang en er lag sneeuw, die wegglibberde onder zijn laarzen. Maar in de stad waren de straten schoongeveegd en staken alleen de huizen witte koppen in de grijze lucht.
Alle mensen schenen haast te hebben. Ze doken weg in hun jassen en keken nauwelijks naar hem.

Een meisje probeerde Sappel te strelen, maar het dier begon boosaardig te grommen.

James liep een zijstraat in. In een winkel gaf hij zijn gewone bestelling op. De kruidenier zou alles klaarmaken en in de zak pakken, die de houthakker had meegebracht.

Net als altijd zei hij: „Met een half uur kun je alles wel komen halen.”

Met Sappel liep James daarop terug naar de hoofdstraat. Hij keek doelloos naar de winkeletalages, waar plukken watten aan witte draden de sneeuw suggereerden, waar kerstmannetjes, permanent glimlachend, een kerstboompje torsten en papieren hulst de rode bessen liet schitteren.

Het zei hem allemaal niets en hij keek er nauwelijks naar. De verlichte winkels gaven hem meer dan anders het gevoel, dat hij buiten deze wereld stond. Alsof het kerstgebeuren alleen voor anderen was en langs hem heen gleed, zonder een spoor achter te laten.

Toen hij de markt naderde, tastte hij naar zijn portemonnaie.

Het ritueel van ieder jaar herhaalde zich. Om de hoek wist hij de lichtende denneboom in de grijze morgen. De vrouw van ieder jaar zou er staan, weggedoken in haar zwarte mantel, stappend van de ene trottoirhoek naar de andere en terug. Ook zou er de ijzeren kist staan, waarin het geld werd verzameld. „Voor het kerstfeest der armen,” wist hij.

De kist deed hem denken aan de offerkist, die, volgens het verhaal van zijn moeder, lang geleden bij de tempel moet hebben gestaan. Een weduwe gooide er wat in. Een krats! Maar Jezus zeide: „Ze heeft er *alles* ingeworpen!” Een late, vage herinnering aan het verhaal van een moeder.

Maar goed, vóór hij de hoek van de straat had bereikt, lag het geld al in zijn hand, als op andere jaren en op andere kerstfeesten. Er was niets veranderd.

De boom was er en de kist en het papier: „Voor het Kerstfeest der armen.” Alleen droeg de boom dit jaar sneeuw op de gespreide armen en dat leek feestelijk, want het licht vonkte er in. James liep er heen, maar bleef plotseling staan. De vrouw met de zwarte mantel was er niet. In haar plaats was er een ander, groter, ouder. Hij stond stil, niet begrijpend.

Nee, hij vergiste zich niet. De glimlach van herkenning trok even over zijn gezicht als licht van de zon door de wolken.

Want het was de vrouw uit de hut, die daar stond, van wie hij niet eens de naam wist, alleen een straatnaam, een nummer.

„Ben jij hier?” zei ze.

Hij herkende de stem.

Hij zag, hoe haar ogen oplichtten, alsof ze plotseling een heel goede vriend zag en ze stak haar hand uit.

„Ik wist niet” begon hij.

„De vrouw, die verleden jaar hier stond, is gestorven. Ik heb haar werk overgenomen.”

Hij gaf geen antwoord. Er was iets, dat hij niet begreep: Hoe kan een vrouw, die een mooi huis heeft, en die van het leven kan genieten, in de kille morgen de wacht houden bij een boom en geld inzamelen voor de armen?!

Meteen schoten hem de woorden te binnen, die zij eens gezegd had, weken geleden: „Met al je geld kun je je soms zo arm voelen. Je bent alleen rijk, als je tevreden bent met het lot, dat God voor je weggelegd heeft.”

Zou ze werkelijk tevreden zijn, alleen om het feit, dat ze als een soldaat de wacht mocht betrekken bij een geldkist? Dwaasheid natuurlijk!

Hij zou wel eens willen weten, waarom ze dit deed.

Hij gooide het geld in de kist, wilde toen verder gaan, maar draalde, alsof hij ergens op wachtte.

Ze keek op haar horloge.

„Over een paar minuten word ik afgelost. Je gaat mee naar mijn huis.”

„Nee,” antwoordde James, „ik moet terug naar het bos.”

Hij keek naar Sappel.

„Dat is dwaasheid. Het is al een groot wonder, dat ik je hier terugvind. Natuurlijk ga je nu mee. Ik zal koffie zetten.”

„Ik heb geen tijd,” zei hij. Het was een leugen, dat wist hij, maar hij zag mensen die hem nakeken en fluisterden: „Zie je dat? Die kerel uit het bos met mevrouw! Hoe kan dat?!”

„Je hebt de hele dag vóór je: Op z'n minst moet je koffie bij me drinken. Ik ben veel te blij, dat ik iets terug kan doen, nadat je zo vriendelijk was”

„Onzin.”

Maar hij voelde, hoe het verzet in hem brak, en toen een andere vrouw haastig aan kwam lopen, om de wacht over te nemen, wist hij, dat hij tóch met haar mee zou gaan.

„Kom,” zei ze.

Ze liepen het plein over, een straat in, weer door een andere straat; toen stond ze stil.

„Hier is het.”

Het hekje klapte achter James dicht. Sappel, wat onrustig, liep vlak achter hem het klinkerpaadje naar het huis.

Er was koffie.

Er was warmte van een vuur.

James zat, wat onwennig, weggedoken in een stoel, en liet de gloed van het vuur langs zijn benen glijden. Aan zijn voeten lag Sappel en sliep. De vrouw zat aan de andere kant van de haard. Hij keek naar haar gezicht en vond haar ouder geworden sinds hij haar in de hut had gezien. Maar hij meende ook, dat ze er nog blijder, nog gelukkiger uitzag, alsof het leven schoner werd en meer perspectief kreeg, hoe meer het naar het einde liep.

Hij was blij, dat haar man niet thuis was. Misschien zou die weer beginnen over de wagenas of over iets anders, dat James niet interesseerde en dat voor hem zo belangrijk scheen.

Terwijl de houthakker in het vuur staarde en luisterde, naar wat zij vertelde over haar huis en de stad, be kroop hem het gevoel, dat hij in zijn blokhut iets miste.

Was het het comfort, dat hij hier vond?

De vreugde van te kunnen praten met anderen? Miste hij een vrouw, waardoor zijn leven niet meer eentonig en zinloos zou zijn?

Hij wist, dat het dat niet was.

Opeens schoot het door hem heen, dat er in deze vrouw iets was, dat haar boven anderen uittilde, maar hij wist niet, wát het was.

Ze had een prettige stem. Ze vertelde dingen, waarom hij moest glimlachen.

Maar dát was het nièt.

Plotseling vroeg hij: „Waarom stond u in de kou bij de geldkist en de boom?”

Vol spanning wachtte hij op haar antwoord. Hij had het gevoel, dat nu de oplossing van het raadsel zou komen.

Ze keek hem verwonderd, niet begrijpend aan.

„Waarom ik bij de boom stond? Ik zei het toch: De vrouw was gestorven. Toen moest een ander haar taak overnemen.”

„Maar u vond het niet prettig,” veronderstelde hij.

Ze stond op, schonk opnieuw koffie in. Ze keek langs hem heen door het raam naar de straat, waar kinderen speelden; een auto gleed geruisloos voorbij.

Daarop keek ze naar hem en zei:

„Je weet toch van het kind Jezus? Waarom zal ik niet een paar uur geld willen inzamelen voor de armen, als ik weet, dat Hij zó arm is geworden, om mij gelukkig te maken?!”

James keek niet op. Dát was het dus, wat haar blij maakte, overlegde hij.

Een blok hout verschoof in het vuur. Even laaiden de vlammen op. Hij dacht aan vroeger.

De woorden van de vrouw waren de woorden van zijn moeder, lang geleden. Hij hoorde haar stem, zag haar gezicht, de gebaren van haar handen. Terwijl zij het oude verhaal vertelde van het kind in de stal zag hij de armoede van de Heere en had hij iets begrepen van de liefde voor de wereld, waarvoor Hij alles, zelfs zijn leven wilde geven. Hoe lang was dat geleden, dat zijn moeder vertelde?

Nu begreep hij, wat de vrouw tegenover hem bedoelde: Was was een paar uur de wacht betrekken bij een kerstboom, vergeleken bij wat *Hij* gedaan had?!

En wat deed hij zelf?

De vraag bleef in zijn hoofd hangen: Wat doe *ik* dan?

Ik scheld op de mensen in de stad. Ik noem ze egoïsten. Maar ben ik zelf veel beter? Interesseert het me iets, of een ander het goed heeft in het leven of slecht?

De vrouw vroeg hem iets, maar ze kreeg geen antwoord.

Want hij luisterde niet.

Hij dacht alleen maar aan zichzelf en aan het Kind en onderging het wonder, dat hij plotseling de afstand zag. Met verbazing constateerde hij, dat Gods Zoon eigenlijk de rijke was, die gaf, wat Hij bezat.

En dat hij, James, arm was, met al het geld op de bovenste plank van de kast. Het maakte hem onrustig. Het deed hem plotseling terugverlangen naar de stilte en de eenzaamheid, om dit alles te kunnen doordenken. Onverwachts stond hij op en nam afscheid. Hij hoorde de teleurstelling in haar stem: „Wil je niet blijven eten? Straks komt mijn man thuis. Hij zal het prettig vinden”

„Ik heb geen tijd,” loog hij.

Achter haar liep hij door de kamer.

Ze zei nog: „Je moet toch werkelijk eens terugkomen.”

„Ik denk het niet,” zei hij zacht.

Ze voelde zich niet beledigd, eerder blij, want ze meende te begrijpen, waarom hij alleen wilde zijn. Zou het hem werkelijk getroffen hebben, toen ze dat zei van de Heere, die om haar arm was geworden?

Het was al drukker in de straten, toen James naar de kruidenier liep, om zijn boodschappen in ontvangst te nemen. Achter hem ging Sappel. James keek niet naar de mensen. Het interesseerde hem niet, of ze over hem zouden fluisteren of hem nawijzen.

Zelfs was hij de vrouw vergeten.

Tot hij toevallig in zijn zak de kleine, vluchtende vos voelde en bedacht, dat hij haar het dier had moeten geven. Als een herinnering. Of uit dankbaarheid.

Maar hij liep door.

Want het bos trok, meer dan anders. Het bos met de huilende wolven en de vluchtende herten, met het donker tussen de bomen en het licht van de vlakte.

Hoe kwam het, dat hij het gevoel had, rijker terug te keren dan hij gegaan was?

Waren het niet de gedachten aan het kind, die zij had opgewekt?

Waardoor hij zeker wist, straks minder eenzaam te zullen zijn?

Hij dacht: Nu begrijp ik er iets van: Dit is Kerstfeest, als je verlaten bent en niet verlaten, als er altijd iets van het Licht is in het donker van het leven.

Hij glimlachte en sprak weer tot zichzelf, zoals altijd:

„Het is toch wonderlijk, dat God een mens blij kan maken, zelfs door middel van een gebroken wagenas.”